

BIURO PRASOWE

PRZEŁOM W OCHRONIE NIETOPERZY - NAUKOWCY POTWIERDZILI WYSOKĄ SKUTECZNOŚĆ NOWEJ METODY OCHRONY MOPKA ZACHODNIEGO

Rozwieszanie w lasach budek szczelinowych dla mopków okazało się przełomem w ochronie tych zwierząt. Mopek zachodni jest nietoperzem zagrożonym wyginięciem w całej Europie. Trwające od setek lat przekształcanie środowiska spowodowały, że lasy naturalne zostały zastąpione gospodarczymi, w których mopki mają problem ze znalezieniem odpowiedniej liczby dogodnych schronień. Mopki są silnie związane z lasami, jednak w odróżnieniu od wielu innych gatunków nietoperzy i ptaków leśnych nie korzystają z dziupli. Ich naturalne kryjówki stanowią pęknięcia w pniach drzew i przestrzenie pod odstającą korą. Dlatego, powszechnie stosowane w lasach metody ochrony tych zwierząt okazały się dla mopków całkowicie nieskuteczne. Wywieszane na drzewach budki dla ptaków i nietoperzy imitują naturalne dziuple, z których mopki jednak nie korzystają. Dopiero zastosowanie specjalnych budek imitujących szczeliny w drzewach zupełnie zmieniło sytuację – umożliwiło skuteczną ochronę tego gatunku.

Budki szczelinowe dla nietoperzy

Projekt budki szczelinowej został opracowany w Anglii (Greenaway i Hill, 2004). W Polsce rozwiązanie to testowane jest już od 2014 roku. Uzyskiwane wyniki wskazywały na wysoką skuteczność budek szczelinowych w ochronie mopka i innych gatunków nietoperzy. Dlatego, Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Nietoperzy wdrożyło je na szeroką skalę w projekcie „Czynna ochrona mopka zachodniego na wybranych obszarach leśnych w Polsce”. W 2022 roku na 12 obszarach leśnych w różnych regionach Polski wywieszono po 100 budek szczelinowych, co łącznie dało 1200 wywieszonych budek. Nietoperze zwykle zajmują nowo wywieszone budki dopiero po kilku miesiącach a nawet po kilku latach. Zatem, wielką niespodzianką było, że podczas pierwszej kontroli, zaledwie kilka tygodni po wywieszeniu budek, wiele z nich już była zajęta. Łącznie w nowo powieszonych budkach przebywało aż 266 nietoperzy, w tym 6 mopków zachodnich oraz co najmniej 6 innych gatunków nietoperzy (karlik większy, karlik malutki, karlik drobny, nocek rudy, nocek orzęsiony oraz nocki z grupy wąsatek/Brandta/Alkatoe). Dotychczasowe doświadczenia wskazują, że w kolejnych miesiącach liczba nietoperzy zasiedlających budki będzie coraz większa.

Bardzo szybkie zasiedlenie budek szczelinowych wskazuje, że stanowią one dogodne kryjówki zastępcze dla wielu gatunków nietoperzy żyjących w lasach. Należy jednak pamiętać, że dla ochrony mopków najważniejsze jest zapewnienie im naturalnych kryjówek w drzewach, a budki są rozwiązaniem zastępczym, które powinno być stosowane jedynie w lasach przekształconych, o niewielkim udziale martwych i zamierających drzew. Potwierdzeniem tego może być fakt, że spośród 12 obszarów na których wieszano budki, jedynie w Puszczy Białowieskiej, żadna budka nie została zasiedlona przez nietoperze. Co ciekawe, prowadzone w tych samych miejscach nagrania sygnałów echolokacyjnych mopków wykazały coś zupełnie przeciwnego. Na 11.129 zarejestrowanych przelotów mopka we wszystkich 12 obszarach leśnych, najwięcej bo aż 4.258 (38%) pochodziło z Puszczy Białowieskiej. Zatem, brak nietoperzy w budkach oznacza że sztuczne schronienia nie były tam potrzebne, bo nietoperze znajdowały wystarczającą liczbę dogodnych kryjówek w drzewach.

Mopek zachodni

Mopek zachodni to gatunek, który najlepiej czuje się w starych liściastych i mieszanych drzewostanach. Las dla mopków jest ważnym miejscem schronienia jak i miejscem żerowania. Dostępność schronień jest kluczowa dla zapewnienia warunków życia mopkom zachodnim. Ponad 80% kolonii rozrodczych tego gatunku w Europie została znaleziona w drzewach. Mopki za swoje schronienia wybierają szczeliny w korze i pniach drzew. Takie kryjówki występują najczęściej w martwych drzewach, których w drzewostanach gospodarczych może być za mało. Ponadto, ze względu

bezpieczeństwa, mopki często przemieszczają się pomiędzy kryjówkami. Kolonie rozrodcze tych nietoperzy w ciągu swojego sezonu letniego korzystają z kilku schronień oddalonych od siebie w niewielkiej odległości. To powoduje duże zapotrzebowanie na drzewa zapewniające odpowiednie kryjówki.

Mopki żywią się owadami, głównie ćmami chwytanymi w locie. Preferują żerowanie w starych lasach liściastych o charakterze naturalnym. Potrafią jednak modyfikować swoje zachowanie i żerować w gospodarczo użytkowanym lesie, jeżeli tylko znajdują tam wystarczające zasoby pożywienia i odpowiednie schronienia. Wprawdzie żerowiska nie muszą znajdować się w tym samym lesie co ich schronienia, ale potrzeba dłuższych przelotów pomiędzy tymi miejscami zwiększa wydatek energetyczny nietoperzy. Staje się to szczególnie trudne dla samic w okresie karmienia, kiedy muszą wracać w ciągu nocy by nakarmić młode. Dlatego ilość dostępnych schronień, jest ważnym czynnikiem dla mopka decydującym o dostępności lasu.

Mopek zachodni znajduje się na Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce oraz na Czerwonej liście IUCN z kategorią zagrożenia NT (niższego ryzyka) w całym zasięgu występowania i VU (narażony) dla populacji w Europie. W Polsce objęty jest ścisłą ochroną gatunkową. Podlega zapisom Konwencji Berneńskiej, Konwencji Bońskiej oraz Porozumienia o ochronie populacji europejskich nietoperzy (EUROBATS). Jest gatunkiem dla którego ochrony na mocy Dyrektywy Siedliskowej wyznaczana jest sieć obszarów Natura 2000.

Projekt ochrony mopka

Projekt „Czynna ochrona mopka zachodniego na wybranych obszarach leśnych w Polsce” został dofinansowany ze środków Mechanizmu Finansowego EOG 2014-2021. Realizowany jest na 12 obszarach leśnych w Polsce: (1) Puszcza Kozińska, (2) Dębniańskie Mokradła i Dolina Łachy, (3) Puszcza Białowieska, (4) Ostoja Knyszyńska, (5) Mamerki i Gierłoż, (6) Uroczyska Roztocza Wschodniego, (7) Lasy Spalskie, (8) Góry Sowie, (9) Mopkowy Tunel koło Krzystkowic, (10) Puszcza Kampinoska, (11) Puszcza Bolimowska oraz (12) Puszcza Zielonka.

W projekcie biorą udział przyrodnicy i naukowcy z: Ogólnopolskiego Towarzystwa Ochrony Nietoperzy oraz Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu, Uniwersytetu Wrocławskiego, Uniwersytetu Łódzkiego, Instytutu Biologii Ssaków PAN w Białowieży, Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Instytutu Nauk Biologicznych Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Uniwersytetu Zielonogórskiego i Kampinoskiego Parku Narodowego.

prof. UPP dr hab. Andrzej Węgiel – kierownik projektu

Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Nietoperzy

Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

e-mail: wegiel@up.poznan.pl

tel. 601-284-680

Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

ul. Wojska Polskiego 28

60-637 Poznań

tel. +48 61 846 67 59, 512 862 726

e-mail: rzecznik@up.poznan.pl